

Duizenden Spreeuwen | Paul Keuning

Murmelen

Ronald Hermsen

Soms verdwijn ik. Dan ben ik er niet meer. Ik sta niet langer te kijken en bevind me er ook niet in. Wat het dichtst bijkomt is dat ik dan de beweging ben. Klinkt misschien vreemd, maar op de momenten zelf is het volkomen vanzelfsprekend. Zoals die keer op het station, midden in de stad. Steeds meer groepjes Spreeuwen voegen zich bij de grote zwerm in het licht van de nagloeiende zon tot één groot bewegingloos bewegen. Toen kwam de trein...

M.C. Escher moet ze ook gezien hebben, vermoed ik. Net als Spreeuwen is hij meester van de optische illusie met onnavolgbare werken als 'Relativiteit' en 'Metamorfose'. En metamorfoseren doet zo'n zwerm, bekijk maar eens filmpjes op internet, maar in 't echt is natuurlijk beter. Bijvoorbeeld van zwermen boven Rome. Zwermen van wel vijf miljoen Spreeuwen. Vijf miljoen! Dat is een zonsverduistering.

Die enorme aantallen Spreeuwen worden in mijn beleving vaak als overlast gezien. Maar niet door alle kenners-slash-liefhebbers. Het hoofdstuk dat Jac. P. Thijsse in Het Vogeljaar aan deze 'aardige vogels' met hun 'mooie fluitroep' weidt, is bijkans een liefdesverklaring. Als er boven het huis van bioloog en schrijver Koos Dijksterhuis wekenlang enorme aantallen Spreeuwen samenkomen voor de slaaptrek, schrijft hij in zijn monografie over de Spreeuw: "Het zwermgedrag heeft ongetwijfeld diepere

gronden, waarbij veiligheid en uitwisseling van informatie over de voedselvoorziening een grote rol spelen, maar ik geloof ook dat de vogels zwermen omdat ze het reuze gezellig vinden."

Spreeuwenonderzoekster Charlotte Hemelrijk voegt daar in hetzelfde boek aan toe: "Als je hoort hoe levendig die spreeuwen in een zwerm met elkaar kwetteren, kun je niet anders dan concluderen dat ze met plezier voor de nacht bijeenkomen. Ik denk dat ze 's avonds van pure opwinding niet meteen kunnen slapen, maar eerst een halfuur samen vliegen en kwekken. Grappige dieren."

Het mooiste boek over Spreeuwen dat ik ken – en sowieso een van mijn lievelingsboeken –, is Murmurations, een lang prozagedicht van Julia Blackburn ter nagedachtenis aan haar overleden man, met ernaast prachtige kleurenfoto's van spreeuwenzwermen boven de kust van East Anglia, waar zij woont. Murmurations vind ik trouwens een vondst van een woord. Het betekent 'zwermen', maar het murmelen dat spreeuwen kunnen doen zit er prachtig in verpakt. Het zijn ook murmelzwermen, zwenkende murmelzwermen. De man voor wie Julia het gedicht – dat in het Engels en Nederlands staat afgedrukt – schreef, is de Nederlandse beeldhouwer Herman Makkink (1937-2013). Een klein stukje dan.

Het ging zo:

*“We liepen langs de zee
In het maanlicht
Bij het moeras waar de spreeuwen de nacht komen
doorbrengen
Met duizenden tegelijk
Maar tegen die tijd waren ze tussen het riet neergestreken
En ze maakten geen geluid.*

*Het was eb
Het water had zich verder teruggetrokken van de kust
Dan ik ooit eerder had gezien
De maan was vol en helder
Hij wrong zijn licht
Door het verschietende flardendek van de wolken.*

*We liepen hand in hand
Want dat deden we vaak
En we werden omringd door
de schoonheid van de nacht
De helderheid van de maan
De zwijgende spreeuwen*

*Duizenden duizenden spreeuwen
Tussen het riet
Verstoep
Door duisternis omhuld.
Een diep vertrouwen gemaakt van spreeuwen
Een vertrouwen in de nabijheid van hun mysterie”*

Onderwijl hinkt Koos Dijksterhuis nog tussen bioloog en romanticus: “Spreeuwen slapen opvallend vaak in het riet. Zouden ze het deinende doorbuigen van de stengels een fijn gevoel vinden? Zouden ze zich op riet in slaap wiegen? Het zou kunnen. Waarschijnlijk voelen ze zich vanwege het water in riet even veilig als hoog in een boom.”
Toch mooi, wanneer je je al deinend veilig voelt?

[red. Delen van het gedicht overgenomen met toestemming van Julia Blackburn]

Rustende Spreeuwen in de Eempolder | Jurriën Uiterwijk

